

Substrat językowy

Autor: Halina Karaś

Substrat językowy (łac. substratum ‘podłoże, warstwa’) to język pierwotny, na który nawarstwia się język ludności napływowej. Substratem językowym nazywa się też ślady języka wymarłego na określonym terytorium w mowie późniejszych mieszkańców tych ziem. Zjawisko substratu językowego może przejawiać się na wszystkich poziomach języka (w systemie fonologicznym, gramatyce, słownictwie). Gwary północno-wschodniej Polski powstały na substracie białorusko-litewskim (podobnie polszczyzna północnokresowa), a gwary pogranicza południowo-wschodniego i polszczyzna południowokresowa – na substracie ukraińskim, nowsze dialekty mieszane – na substracie pruskim. Substrat białoruski w gwarach polskich przejawia się przykładowo poprzez akanie, ruchomy akcent, twarde r: reka, treba, zamiast rz: rzeka, trzeba. O substracie językowym można mówić także w przypadku nawarstwiania się jednej gwary na drugą (ustępującą), co dotyczy np. gwar chazackich w powiecie rawickim w Wielkopolsce, gwar czadeckich wokół Czadcy na Słowacji na Śląsku południowym. Por. Superstrat językowy.